

Az Ostpolitik kudarca?

A Willy Brandt nyugatnémet kancellár által meghirdetett Ostpolitik (keleti politika) jelentősen hozzájárult a hidegháború enyhüléséhez. Brandt 1970-ben ellátogatott az NDK-ba, és a kereszténydemokraták addigi keményvonalas kurzusával, az elutasítással szemben az NDK-val, a Szovjetunióval és az akkori szocialista országokkal való együttműködésre helyezte a hangsúlyt. Az ötven éve tartó együttműködés eredményeként Németország Oroszország jelentős gazdasági partnerévé vált, így alakultak ki a mai struktúrák, a német függőség az orosz energiától.

Mint jól tudjuk, ezt az energiafüggőséget az oroszok Ukrajna ellen indított háborúja miatt Nyugat-Európa most fel akarja számolni. A kontinensen már régen nem látott egység alakult ki az oroszok elítélésében, és a megoldást szinte minden ország abban látja, hogy az ukránokat masszív fegyverszállításokkal kell támogatni, hogy legyőzzék az oroszokat. Magyarország ebből az egységből bölcsen kimaradt, de a többi európai ország számára ennél sokkal zavaróbb volt, hogy április 26-ig a német kormány sem akart a fegyverszállításokban részt venni.

Németországnak – a történelmi előzmények folytán – minden oka meglenne rá, hogy óvatos legyen a háború ügyében. De a vonakodó kancellárra hatalmas nyomás nehezedett. Nem csak koalíciós partnerei, a zöldek és a szabaddemokraták kritizálták. A háborús uszítás szócsövénévé vált balliberális Spiegel „félszívű pacifistának” nevezte Scholzot, és azt követelte, hogy Németország ne csak a kontinens gazdasági nagyhatalma legyen, a „biztonságpolitikában” is játsszon vezető szerepet. „Elég volt a defenzívából!” – szolt a Spiegel április 9-i számának vezércikke. Az évtizedekig sikeres keleti politikát visszamenőlegesen is elítélték: „Németország vezető politikusai és iparosai erkölcsi ártatlanságukat már akkor elvesztették, amikor elfogadták Putyin olcsó gáz- és olajszállításait. Most pedig az orosz agresszor elleni európai összefogást fékezik”. Az április 23-i szám vezércikke megkérdőjelezte a kancellár alkalmasságát is. Egy közvéleménykutatásra hivatkozott, miszerint a németek kétharmada úgy tartja, hogy e kritikus helyzetben Olaf Scholz nem a megfelelő kancellár.

Frank-Walter Steinmeier Németország szociáldemokrata államfője nyilvánosan hamut szórt a fejére, amiért évtizedeken át téves oroszország-politikát folytatott, és kijelentette, hogy a demokráciák és autokráciák közötti együttműködés rendszerelméletileg konfliktusra van ítélve. (Ezzel visszamenőleg meghazudtolta a Willy Brandt által kezdeményezett Ostpolitik-ot és a hidegháborús együttműködést.) Hasonló vallomást tett Wolfgang Kubicki, a Bundestag szabaddemokrata elnökhelyettese: „Azzal, hogy az oroszok megtámadták Ukrajnát, szertefoszlottak ötven éve tartó keletpolitikai erőfeszítéseim”. A német kancellári hivatal előtt békeharcosok ezrei fekvő, kivégzettek imitálva tüntettek az oroszoknak tulajdonított bucsai mészárlás ellen. (Az embernek már-már az az érzése, hogy a németeknek „kapóra jött” ez a háború és az oroszoknak tulajdonított kegyetlenkedések – ezzel a náciizmus történelmi bűneit relativizálják.) A német kancellár e minden oldalról ránehezedő nyomás hatására beadta a derekát, és április 26-án bejelentette, hogy Németország is fog nehézfegyvereket szállítani Ukrajnának.

Steinmeier államelnök szerint Oroszország nem attól fél, hogy a NATO bekeríti, hanem hogy a határai mentén megjelent a demokrácia, a szabadság és a jog (!) Ezt az elméletet könnyen lehetett volna tesztelni. Meg lehetett volna bizonyosodni afelől, hogy ha a NATO nem terjeszkedik Oroszország határaiig, nem tervezték volna Ukrajna felvételét a NATO-ba, és nem tüzelik évtizedek óta szisztematikusan az ukránokat az oroszok ellen, vajon az oroszok akkor is kirobbantották volna a háborút? (Arról nem is beszélve, hogy Ukrajnát demokráciának nevezni erős túlzás.)

E véres háború miatt az oroszokat nem lehet eléggé elítélni. De látni kellene az előzményeket és a hátteret is. A Szovjetunió harminc évvel ezelőtti felbomlása óta Amerika és a NATO mindent megtesz, hogy Oroszországot bekerítse, a volt szovjet köztársaságokat, elsősorban Ukrajnát ellene fordítsa. Megszegték legalább fél tucat ígéretüket és a megállapodásokat, hogy a Nyugat és a NATO nem fog Oroszország közvetlen határai mentén terjeszkedni, amelyek már Gorbacsov és Reagan 1985-ös tárgyalásaitól kezdve elhangzottak. Putyin még 2020-ban, elnökké választásának évében Oroszország felvételét kérte a NATO-ba és a Közös Piacba, hogy országa elfoglalhassa helyét az európai nemzetek körében. Kerek-perec elutasították. (Még mit nem! – morogtak az amerikaiak a Pentagonban és a NATO-ban. Már csak az kéne! – Akkor ki lesz az ellenség? Kivel szemben fogjuk megvédeni Európát? Akkor ki fogja megvásárolni a fegyvereket?)

Az orosz-ukrán háború nyomán egész Európában kirobbanó oroszellenesség a középkori vallásos fanatizmusra és már-már a későbbi fajelméletre emlékezteti az embert. Orosz művészek fellépését akadályozzák meg, orosz sportolókat tiltanak ki nemzetközi versenyekről. A svédek és finnek feladják semlegességüket. A britek mindenben Amerikát követik, a franciák is feltétel nélküli támogatói az ukránoknak. Az Európai Unió első számú vezetője anélkül megy elítélni a bucsai borzalmakat, hogy azt egy pártatlan bizottság kivizsgálta volna. Visszatérő motívum, hogy a szégyenletes 1938-as müncheni egyezmény, amikor Európa – csak hogy elkerülje a háborút – behódolt Hitlernek, nem ismétlődhet meg.

Biden elnökségét megelőzően az amerikaiak bevallottan több, mint 5 milliárd dollárt fordítottak Ukrajna felkészítésére Oroszország ellen (a demokrácia kiépítése címen). Azóta 2,4 milliárd dollár értékben szállítottak fegyvert Ukrajnának, legutóbb pedig egy 800 millió dolláros összeget hagytak jóvá e célra. Ugyanakkor az ukránok nem adták meg az alapvető kisebbségi jogokat a 8 és fél millió, Ukrajnában élő oroszoknak, és a kárpátaljai magyar kisebbségnek sem. (Ez valahogy elkerülte a demokráciaépítők figyelmét.) És nemzeti hőst csináltak Sztepan Banderából, akinek az ukrán csapatok a németek oldalán harcoltak a szovjetek ellen a második világháború idején és részt vettek zsidók és oroszok tömeges kivégzésében. Úgyszintén nemzeti hőssé vált a második világháború idején kétes szerepet játszó ukrán nemzeti hadsereg vezetője, Roman Suhevics is.

A háborús doktrínát félre lehetett volna tenni arra az esetre, ha a békés kudarcot vall... De hát akkor mi lett volna a fegyverekkel? „Afganisztánból kiszorultunk – most hova szállítsuk a haditechnikát?” – sopánkodnának az óceán túloldalán. „És akkor már késő lenne, Ukrajna nincs felfegyverezve.” Valóban késő lenne? Ezt a háborút a csatatéren fogják megnyerni? A bojkottot, az embargót, a kereskedelmi és pénzügyi szankciókat akkor is el lehetett volna

indítani... csak éppen megelőzték volna egy ország romhalmazzá lövését, a sok halottat, és a sokmillió menekültet.

Nem az Ostpolitik vallott kudarcot; Amerika és a NATO háborús doktrínája győzött.

Bp, 2022. ápr. 27.

Kiss Károly